

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ

Навчальний посібник

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2022

УДК 336.71(075.8)
Ф 591

Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 11 від 25 листопада 2019 року)

Рецензенти:

Мостенська Т.Л. - докторка економічних наук, професорка кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Євдоменко В.К. - доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування ПВНЗ «Буковинський університет».

Колектив укладачів:

Юрій Е.О., Карвацький М.В., Грубляк О.М., Лисенко Ж.П.

Ф 591 **Фінансовий моніторинг:** навч. посіб. / кол. уклад. за заг. ред. Е.О.Юрія. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 296 с.

ISBN 978-966-423-000-0

У навчальному посібнику логічно і послідовно викладено: суть та значення фінансового моніторингу, діяльність міжнародних організацій та співробітництво у сфері протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму, міжнародні стандарти у сфері протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансуванню тероризму, правові основи, завдання, обов'язки, відповідальність суб'єктів фінансового моніторингу в Україні, організацію фінансового моніторингу в Україні, типології відмивання коштів отриманих злочинним шляхом, боротьбу з відмиванням грошей у банківському секторі економіки, світовий досвід ПВК/ФТ.

Для викладачів і студентів закладів вищої освіти, а також усіх, кого цікавлять сучасні проблеми фінансового моніторингу.

УДК 336.71(075.8)

ISBN 978-966-423-000-0

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

© Юрій Е.О (заг. редакція, укладач), 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	7
РОЗДІЛ 1. СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	9
1. Відмивання злочинних доходів та причини світової боротьби з цим явищем	10
2. Суть і значення фінансового моніторингу	13
3. Предикатні злочини.....	17
4. Роль тіньового сектору в легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом. Виробництво контрафакту	19
5. Теорії, що пояснюють причини тероризму. Види тероризму. Наслідки тероризму для населення та світової економіки	31
Запитання та завдання для самоконтролю	36
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ І ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ.....	37
1. Значення міжнародного співробітництва у сфері протидії легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму	38
2. Завдання ООН, МВФ та Інтерполу у сфері ПВК/ФТ.....	41
3. Діяльність Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF).....	45
4. MONEYVAL і Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму	49
5. Завдання Базельського комітету, Вольфсберзької та Егмонтської груп у сфері ПВК/ФТ	54
Запитання та завдання для самоконтролю	58
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ І ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ.....	59
1. Конвенції ООН і РЕЗОЛЮЦІЇ Ради Безпеки ООН.....	60
2. Конвенції Ради Європи та директиви ЄС.....	63
3. Рекомендації FATF з ПВК/ФТ і розповсюдженню зброї	

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ

масового знищення.....	65
4. Методологія оцінки відповідності рекомендаціям FATF.....	70
5. Країни, які неналежним чином виконують рекомендації у сфері ПВК/ФТ	75
6. Документи Базельського комітету	77
7. Принципи Вольфсберзької групи.....	83
8. Документи Егмонтської групи	86
9. «Чорні списки» юридичних і фізичних осіб – BLACK LIST.....	89
10. Інформаційні продукти WORLD CHECK, LEXISNEXIS, SAS	92
11. Поняття та роль офшорів у відмиванні брудних грошей.....	97
Запитання та завдання для самоконтролю	101

РОЗДІЛ 4. ПРАВОВІ ОСНОВИ, ЗАВДАННЯ, ОБОВ'ЯЗКИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

1. Правові засади здійснення фінансового моніторингу в Україні.....	104
2. Державна служба фінансового моніторингу – уповноважений орган з питань фінансового моніторингу в Україні.....	109
3. Обов'язки суб'єктів первинного фінансового моніторингу ...	112
4. Повноваження та обов'язки суб'єктів державного фінансового моніторингу	118
5. НБУ як суб'єкт державного фінансового моніторингу в Україні: роль, завдання, повноваження.....	123
6. Політично значущі особи	124
7. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та відновлення прав і законних інтересів власників	131
Запитання та завдання для самоконтролю	141

РОЗДІЛ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ.....

1. Фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу.....	143
2. Відмова від встановлення (підтримання) ділових відносин, проведення фінансової операції.....	144
3. Зупинення фінансових операцій, які містять ознаки вчинення злочину.....	147
4. Замороження активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення	151
5. Політика КУС.....	153
Запитання та завдання для самоконтролю.....	156

РОЗДІЛ 6. ТИПОЛОГІЇ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

1. Суть процесу відмивання грошей, одержаних злочинним шляхом.....	159
2. Стадії та способи процесу відмивання грошей.....	167
3. Схема легалізації (відмивання) злочинних коштів	176
4. Елементарні схеми відмивання коштів	180
5. Складні схеми відмивання коштів	202
6. Типові схеми відмивання коштів, набутих злочинним шляхом, та механізми їх виявлення	212
7. Каталог типологічних звітів FATF, MONEYVAL	225
Запитання та завдання для самоконтролю.....	230

РОЗДІЛ 7. БОРОТЬБА З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....

1. Належна організація внутрішньобанківської системи пвк/фт.	231
2. Внутрішні документи банку з питань пвк/фт	236
3. Відповідальний працівник банку та вимоги до нього.....	238
4. Належна перевірка клієнтів.....	241
5. Банківська таємниця.....	249
6. Заходи впливу, що застосовуються до комерційних банків	

за порушення ними банківського законодавства.....	253
Запитання та завдання для самоконтролю.....	254
РОЗДІЛ 8. СВІТОВИЙ ДОСВІД ПБК/ФТ І УКРАЇНА ЯК УЧАСНИЦЯ ЦІЄЇ БОРОТЬБИ.....	256
1. Місце та роль України у міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.....	257
2. Світовий досвід боротьби з відмиванням кримінальних доходів і фінансуванням тероризму.....	264
3. Україна у «чорному» та «сірому» списках FATF	273
5. Антикорупційне законодавство як система протидії відмиванню коштів	275
6. Проблеми та перспективи боротьби з відмиванням злочинних коштів і фінансуванням тероризму в Україні	282
Запитання та завдання для самоконтролю.....	286
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	288